

MILJØPLAN FOR ELVERUM KOMMUNE

DEL 2. HANDLINGSPROGRAM



Vedtatt i kommunestyret 27.09. 2006

1. MILJØPLANENS OPPBYGGING

Del 1 av miljøplanen er nettsiden **Miljøstatus i Elverum**. Miljøstatus for kommuner er et initiativ fra Statens Forurensningstilsyn (SFT) og UNEP/GRID - Arendal som legger til rette for kommuner som ønsker å benytte Internett for å informere om miljøsituasjonen. En sentral del av initiativet er bruken av programvaren PubliKit med en integrert mal for kommunal miljøstatus. Denne er samordnet med en nasjonal miljøstatus, **Miljøstatus i Norge** (www.miljostatus.no) og en fylkesvis miljøstatus. Fra nettstedet Miljøstatus i Norge kan en søke over til miljøstatus i fylkene og miljøstatus i kommunene.

Nettsiden **Miljøstatus i Elverum** vil bli kontinuerlig oppdatert og så langt mulig holdt à jour. Det er også en link til **Miljøstatus i Elverum** fra Elverum kommunes hjemmeside.

Følgende hovedtemaer er beskrevet under **hvilke miljøtema er viktige?**

Avfall

Biologisk mangfold

Forurensning

Friluftsliv

Kulturlandskap i Elverum

Vann og vassdrag

Under beskrivelse av **hva påvirker miljøet**, er foreløpig følgende to tema beskrevet:

Avløp

Landbruk

I tillegg vurderes temaene **forurensning** og **Folkehelsebyen Elverum** å bli beskrevet og lagt ut på nettstedet **Miljøstatus i Elverum**.

Del 2 av miljøplan for Elverum er **handlingsprogram**. Handlingsprogrammet er bygget opp i tabellform slik at en ved å gå fra venstre til høyre i tabellen kan følge en tråd fra nasjonal målsetting til den lokale målsettingen og tiltak knyttet til det kommunale målet. Tiltakene er videre prioritert og ansvars plassert. Enkelte tiltak viser til vedlegg. Vedleggene er mer detaljerte beskrivelser av enkelte tiltak med en stippet kostnadsramme.

2 NASJONALE MILJØMÅL OG KOMMUNALE SATSINGSOMRÅDER

Oppsettet i handlingsprogrammet bygger på oppsettet Miljø- og naturressursplan for Elverum 1997 - 2000. Nasjonale miljømål er hentet fra Miljøstatus i Norge, tema mål og nøkkeltall. Bare nasjonale mål på lokale satsingsområder er satt inn i tabellen. For fullstendig oversikt over nasjonale miljømål henvises til nettsiden **Miljøstatus i Norge** (miljostatus.no). Elverum kommunes innsatsområder har fått en lokal tilpasning. Hensikten med å bygge opp handlingsprogrammet vårt på denne måten er å få til en helhetlig miljøvernsatsing fra det nasjonale til det lokale plan. Vi forsøker å konkretisere de nasjonale miljøvernmålsettingene og vise at Elverum kommune er med på å bygge opp under den nasjonale satsingen.

3 PRIORITERTE INNSATSOMRÅDER I ELVERUM

Elverum har plukket ut følgende seks innsatsområder som kommunen vil satse på i de nærmeste årene:

- **Avfall og gjenvinning**
- **Folkehelsebyen**
- **Lokal luftkvalitet, luftforurensning**
- **Støy**
- **Vann**
- **Miljøvennelig drift av Elverum kommune**

4 KOMMENTARER TIL INNSATSOMRÅDENE

Avfall og gjenvinning

Nasjonalt mål er definert ved at veksten i generert avfallsmengde skal være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten. Elverum kommunes verktøy for å innfri nasjonal målsetting er Sør-Østerdal Interkommunale Renovasjonsselskap SØIR. Beskrivelsene under dette satsingsområdet er utarbeidet i samarbeid med daglig leder i SØIR og tilpasset selskapets utviklingsplaner.

Folkehelsebyen

Kommunestyret i Elverum har vedtatt at vi skal arbeide for å få status som Folkehelseby. Politisk komité 1, med to eksterne representanter har fått i oppdrag å utarbeide en strategiplan for dette arbeidet. Denne planen skal behandles i kommunestyret i februar. Prosjektgruppa for miljøplan har utarbeidet et utkast til struktur på nettstedet "Miljøstatus i Elverum" hvor beskrivelse av temaene kan utvikles. Det er også satt opp flere prioriterte tiltak under dette temaet i handlingsprogrammet. Temaet vil bli justert og ferdig utviklet etter at komité 1 har sluttført sitt arbeid.

Lokal luftkvalitet, luftforurensing

Sentrumsområdet i Elverum har målinger av svevepartikler med diameter under 10µp fra 1981-83. Målingene har vist høye konsentrasjoner i perioder med kaldt og stille vær om vinteren som følge av vedfyring. Trafikkmengden har også økt sterkt på hovedvegene som går gjennom Elverum sentrum. Dette fører i perioder om vinteren og våren til spredning av svevestøv i nærområdet langs de mest trafikkerte vegene. Dette er miljøtema hvor det er satt nasjonale mål men hvor det i Elverum er behov for å foreta nye registreringer for å innhente kunnskap om forurensningsnivå og utvikling i sentrumsområdet.

De senere årene har innbyggerne i Elverum vært belastet med til dels store luktplager. Kildene til luktspredning er i hovedsak anlegg hvor det behandles avfall. Dette er en type aktivitet som krever konsesjon fra Fylkesmannen i Hedmark. Det er også Fylkesmannen som har kontrollansvar på dette området. Fire avfallsselskaper er gitt konsesjon til sin aktivitet i kommunen, dette er SØIR, Hera vekst AS, Norsk gjenvinning AS og Renovasjon og Containerutleie AS. Elverum kommune forventer at renovasjonsselskapene i kommunen stiller strenge miljøkrav til sin aktivitet. Dette innebærer bl.a. en sterk oppfordring til å gjennomføre miljøsertifisering av virksomhetene.

Støy

Elverum er utsatt for støy fra vegtrafikk, tog, industri og militær aktivitet i regionen. Nasjonal målsetting er at støyplagen skal reduseres med 25 prosent

innen 2010 i forhold til 1999. Dette innebærer at tema støy må vurderes i kommunens arealplanlegging og reguleringsaktivitet. Kommunen skal motta kartfestede bergninger på grunnlag av gjeldende retningslinjer og gjøre informasjonen lett tilgjengelig for befolkningen.

Vann

Nasjonale målsettinger fastslår at det skal sikres en vannkvalitet i ferskvannsføremster som bidrar til opprettholdelse av arter og økosystemer og som ivaretar hensynet til menneskers helse og trivsel. Elverum kommune vil følge opp dette ved å legge opp rutiner for overvåking av vann og vassdrag. Dette er tiltak som i all hovedsak ligger inne i plan for vann og avløp. Temakart for vann og vannkvalitet vil bli utviklet videre.

Miljøhensyn ved drift av Elverum kommune

Til slutt vil vi se på Elverum kommune som en bedrift som vil gå foran som et godt eksempel for andre aktører i lokalsamfunnet.

Vi vil legge opp rutiner for dokumentasjon av miljøvennelig drift av kommunale virksomheter og tjenestetilbud. Minimumskravet er at alle virksomheter og tjenestetilbud skal innfri kravet som settes i sertifiseringsordningen MILJØFYRTÅRN. Virksomheter som ønsker å la seg sertifisere oppfordres til å gjennomføre dette.

Det legges også opp til at prosjektgruppa for miljøplan møtes i august hvert år. Formålet med møtet er å rullere miljøplan, del 2, Handlingsprogram og årlig komme med nye innspill i forbindelse med budsjettbehandlingen.

Under rullering i 2007 innarbeides i planen lokal klimaplan, økologisk- og rettferdig innkjøpsordning for Elverum kommune og Damtjernet løftes fram som satsingsområde.

Satsingsområde: Fysak (folkehelsebyen)

Strategisk mål:

Alle skal ha mulighet til å drive friluftsliv som helsefremmende, trivselsskapende og miljøvennlig aktivitet i nærmiljøet og i naturen for øvrig.

Nasjonale mål	Kommunale mål	Strategi/Tiltak	Prioritet	Ansvar
Nasjonalt mål 1 Friluftsliv basert på allemannsretten skal holdes i hevd i alle lag av befolkningen.	Befolkningen i Elverum skal ha god tilgang til de store friluftsområdene sommer og vinter.	Utarbeide friluftskart/brosjyre. Aktuelle tema Jakt, fiske, friluftsliv og sykkelkart med mer. (eks. turkart.no)	Uprioritet	Plan, Utbygging, Kommunalteknikk, idrettskonsulent, interesseorganisasjoner.
Nasjonalt mål 2 Områder av verdi for friluftslivet skal sikres slik at miljøvennlig ferdsel, opphold og høsting fremmes og naturgrunnlaget bevares.	Kommunen skal stimulere til å utvikle friluftsområder/nærområder som benyttes av skole, barnehager og befolkningen generelt.	<ul style="list-style-type: none"> Ø Utvikle grøntkorridorer fra sentrum, skoler og boligområder ut i de store sammenhengende områdene hvor det tilrettelegges for turbruk sommer og vinter. Ø Arbeide for tilrettelegging av friluftaktivitet ved Damtjernet 	Høy	Egen tiltaksplan - grøntkorridorer. (vedlegg1)
Nasjonalt mål 3 Ved boliger, skoler og barnehager skal det være god adgang til sammenhengende grønnstruktur med gode forbindelser til naturområder.	Boligområder, skoler og barnehager skal ha trygg tilgang til gode lekområder og større sammenhengende grøntstrukturer. <ul style="list-style-type: none"> Ø Gode lekområder min. 5 daa innen 200 meter. Ø Nærturterreng over 200 daa innen 500 m. 	<ul style="list-style-type: none"> Ø Revidere vedtekter til bygningsloven for Elverum kommune § 69 nr. 3, stadfestet 05.11.1984 Ø Oppfølging skjøtselsplan Christianfjell festning Ø Sikre trygg tilgang fra skole, barnehage, bolig til lekområdene. 	2007 Årlig tiltak	Plan, Utbygging, Kommunalteknikk, Egen tiltaksplan Christianfjell. (vedlegg.2) Investeringsplan - park (vedlegg 3)
Nasjonalt mål 4 Nasjonal sykkelstrategi: 1. Det skal bli tryggere og mer attraktivt å sykle. 2. Andelen sykkeltrafikk i byer som velger å legge til rette for sykling skal økes med 50 %. 3. Sykkeltrafikken i Norge skal utgjøre minst 8 % av alle reiser.	«Sykkelbyen Elverum» vil gjennom sitt planarbeid: <ul style="list-style-type: none"> Ø arbeide for å få status som «sykkelby». Ø bidra til et godt tilgjengelig sammenhengende sykkelvegnett. Ø redusere sykkelisters risiko for å bli skadet/drept i vegtrafikkulykker. Ø andelen sykkeltrafikk i Elverum økes med 50 % fra 2006 nivå innen 2015. 	«Sykkelbyen Elverum» <ul style="list-style-type: none"> Ø Delta i sykkelbynettverket, økt kompetanse. Ø Foreta trafikk telling med formål å registrere sykkeltrafikkens andel av all trafikk. Ø Planlegge hovednett for sykkel med skiltplan i kommunen. Sykkelister og gående skal prioriteres på lik linje med eller framfor personbiltrafikk i gater som inngår i et sammenhengende sykkelnett. Ø Revidere trafikksikkerhetsplanen Ø Ivareta sykkel framkommelighet også i boligområder utenom egne gang-/sykkelveger 	2006-2015 2006/-07 2006/-07 2006/-07	Plan, Utbygging, Kommunalteknikk, Statens vegvesen

Satsingsområde: Lokal luftkvalitet, luftforurensing

Strategisk mål:

Lokale luftforurensningsproblemer skal forebygges og reduseres slik at hensynet til menneskenes helse og trivsel ivaretas.

Nasjonale mål	Kommunale mål	Strategi/Tiltak	Prioritet	Ansvar
<p>Nasjonalt resultatmål 1: Døgnmiddelkonsentrasjonen av svevestøv (PM10) skal innen 2005 ikke overskride 50 µg/m³ mer enn 25 dager pr. år og innen 2010 ikke mer enn 7 dager pr. år.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ø Kommunen skal gjennom registreringer legge fram dokumentasjon på luftkvaliteten og luktbelastning i de tettest befolkede områdene. Ø I Elverum skal befolkningen ha tilgang til registreringer som dokumenterer at nasjonale mål for lokal luftkvalitet innfris. Ø Bidra til at etablert luktpanel holdes i drift over tid av HERA vekst AS. Dette for å dokumentere omfang og utvikling av lukt fra komposteringsanlegget på Hornmoen. 	<ul style="list-style-type: none"> Ø Overvåking av luftkvalitet gjennom en vinter for å skaffe registreringer om partikkelutslipp i Elverum, kilder vegtrafikk og vedfyring. Prosjektkostnad kr 160 000 iflg. prosjektforslag fra NILU. Ø Bidra til at avfallsselskapene med datterselskaper utvikler og dokumenterer sitt miljøarbeid ved at de miljøsertifiseres etter ordningen miljøfyrtårn eller andre anerkjente sertifiseringsordninger. Ø På grunnlag av registreringer utarbeide kart over de mest forurensningsutsatte områdene i kommunen. Ø På bakgrunn av luftregistreringer vurdere gjennomføring av holdningskampanje med tema vedfyring og åpen brenning. Ø Vurdere behovet for å utarbeide lokal forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner. 	<p>2006/07</p> <p>2006/07</p>	<p>Plan, Utbygging, Kommunalteknikk, Kommunelegen</p> <p>Selskapene</p>

Satsingsområde: Støy

Strategisk mål:

Støyproblemer skal forebygges og reduseres slik at hensynet til menneskenes helse og trivsel ivaretas.

Nasjonale mål	Kommunale mål	Strategi/Tiltak	Prioritet	Ansvar
<p>Nasjonalt mål 1 Støyplagen skal reduseres med 25 % innen 2010 i forhold til 1999.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ø Det skal bygges opp en database som viser områder med støyplage med grunnlag i støyplageindeks. (SPI) Ø Støyhensyn skal tas i all offentlig og privat planlagging. 	<ul style="list-style-type: none"> Ø Samle registreringer utført i forbindelse med regulering og utbygging i en kommunedekkende base. Ø Tallfeste antall støyutsatte boliger og personer i kommunen Ø Kartlegge støyutsatte områder i Elverum, og foreslå konkrete tiltak ovenfor støyproducent. Ø Elverum kommune skal være pådriver for å etablere et forum hvor virksomhetsplan/årsplan for forsvarets aktivitet i Elverum utarbeides. 	<p>2006/-07</p>	<p>Plan, Utbygging, Kommunalteknikk,</p>

Satsingsområde: Vann

Strategisk mål:

Det skal sikres en vannkvalitet i ferskvannsføremønstre og i marine område som bidrar til opprettholdelse av arter og økosystemer og som ivaretar hensynet til menneskers helse og trivsel.

Nasjonale mål	Kommunale mål	Strategi/Tiltak	Prioritet	Ansvar
	Elverums befolknings primære vannkilde ligger på Grindalsmoen. Det er av hensyn til mulig forurensing fra vegsalt derfor ikke tilrådelig at Statens vegvesen salter riksvegen forbi dette området.	Her må føre – var prinsippet gjelde og sikkerhetssonen utvides. Elverum kommune må forfølge denne saken overfor Statens vegvesen på politisk plan.	Høy	VA- drift
Nasjonalt mål 1 Utslippene av nærings saltene fosfor og nitrogen til eutrofipåvirkede deler av Nordsjøen skal være redusert med omtrent 50 prosent innen 2005, regnet fra 1985.	<ul style="list-style-type: none"> Ø Elverum kommune skal gjennom systematisk registrering ha kunnskap om utviklingen av utslipp av nærings salt til resipientene i kommunen. På bakgrunn av denne kunnskapen skal det foretas målrettede tiltak for å redusere utslippene av nærings salt i vann og vassdrag. Ø Utslipp som skyldes menneskelig aktivitet skal ikke begrense anvendelsen av bekker, elver og vann eller påvirke vannkvaliteten i disse slik at artsmangfoldet begrenses. 	<ul style="list-style-type: none"> Ø Vedlikeholde kart over godkjente drikkevannskilder og vannreserver i kommunen. Ø Utarbeide plan for overvåking av resipienter i Elverum. Ø Videre utbygging av avløpsanleggene for å kloakkere større områder. Ø Rehabilitering av eldre avløpsledninger for å hindre utlekking Ø Jordbruket skal sørge for: <ol style="list-style-type: none"> 1. tilstrekkelig vegetasjonssoner mot vannveiene, 2. forebygge avrenning fra gjødselkjellere og siloanlegg 3. begrense uttak av vann til jordvanning for å opprettholde biologisk mangfold og bidra til at forsvarlig fortykningsevne kan opprettholdes. Ø Avrenning fra veisystemer bør ikke føres direkte til bekker eller større vassdrag. 	2006	Plan, Utbygging, Kommunalteknikk, kommunelegen

Satsingsområde: Miljøvennlig drift av Elverum kommune

Nasjonale mål	Kommunale mål	Strategi/Tiltak	Prioritet	Ansvar
<p>§ 1. Lovens formål. Formålet med denne lov er å legge forholdene til rette for et funksjonsdyktig kommunalt og fylkeskommunalt folkestyre, og for en rasjonell og effektiv forvaltning av de kommunale og fylkeskommunale fellesinteresser innenfor rammen av det nasjonale fellesskap og med sikte på en bærekraftig utvikling. <i>§1 i Lov om kommuner og fylkeskommuner av 25. september 1992</i></p>	<p>Ø Elverum kommune må gå foran som et godt miljøeksempel for andre aktører i lokalsamfunnet.</p> <p>Ø La miljøvern hensyn være en tungtveiende premiss i styring og drift av Elverum kommune.</p>	<p>Ø All virksomhet i Elverum kommune skal innfri generelle krav og aktuelle bransjekrav utarbeidet av stiftelsen MILJØFYRTÅRN. Virksomheter som ønsker sertifisering etter ordningen tilbys nødvendig bistand for å tilpasse rutiner til ordningen. MÅL: 5 virksomheter skal sertifiseres årlig. 5 barnehager sertifisert innen utgangen av 2006. Kostnad 10 000 pr. sertifisering.</p> <p>Ø Rullere kommunens miljøplan del 2, handlingsprogram årlig i forbindelse med budsjettbehandlingen. Det legges opp til at prosjektgruppa for miljøplan møtes i august hvert år og kommer med nye miljøtiltak som legges inn i handlingsprogrammet og får sin prioritet.</p>	<p>2006-2010</p> <p>Årlig August</p>	<p>Plan, Utbygging, Kommunalteknikk,, Innkjøpsleder og avdelingene</p> <p>Barnehagene</p> <p>Plan, Utbygging, Kommunalteknikk,</p>

Vedlegg1

Tiltaksplan grøntkoridorer/turstier sentrum – friområder.

Generelt:

Kommunen ønsker å tilrettelegge for merking, skilting og vedlikehold av turstier fra sentrum og skoler ut i turområdene rundt sentrum. For fellestiltak av samme type som beskrives her kan det søkes tilskudd fra spillemidler når prosjektet er godt dokumentert. Slik søknad leveres kommunens idrettskonsulent.

Tiltakene omfatter:

- Merking og skilting etter Norsk Standard, NS 4020, og/eller DN's bok om utemerking. Skilt skal ikke festes til levende trær, men plasseres på nedsatt stolpe.
- Rydding av vegetasjon i traseen.
- Mindre tiltak i grunnen (fjerning av stein og stubber).
- Preparering av sti, eventuelt oppgrusing.

Traseene beskrevet under ble befart 10. juni av Rolf Storsveen og Lars Sæhlie. Følgende tiltak bør prioriteres.

1. Grøntkorridor Hanstad barne- og ungdomsskole – Svartholtet. Ca. 1 100 meter.

Fra Hanstad barne- og ungdomsskole ligger en grønn korridor som blir benyttet til sti fra skolen og ut i Svartholtet. Stien er flat og grei å gå. På noen partier er det ønskelig med rydding av vegetasjon og stubber og planering av underlag eventuelt oppgrusing. Ingen behov for store kostnadskrevenende tiltak. Dette er nærmiljøtiltak som bør organiseres av skolen i samarbeid med foreldre og velleene i området.

2. Grøntkorridor Vestad lysløyp – Nordmo barnehage. Ca 600 meter.

Fra Nordmo Barnehage mellom Grønvegen og industrifeltet ligger en grøntkorridor. Denne er ca 10 meter bred. Det meste av strekningen er dekket med furuskog av en høyde på 12 til 15 meter. Enkelte punkter er skogen avvirket. Langs denne traseen er det ønskelig å tilrettelegge for skiløype vinter og sti sommer. Dette krever fjerning av stubber, planering og noe oppgrusing av 5 meter bred trase. Nærmiljøtiltak for Vestad skole, Nordmo Barnehage i samarbeid med lokale vell.

3. Grøntkorridor Vesletjernet - Stavåsvegen. Ca. 660 meter.

Langs Stavåsbekken fra Vesletjernet til Stavåsbekken ligger en grøntkorridor. Dette er hovedsakelig en dyp bratt sterkt gjengrodd og trang dal. Den framstår nå som ubenyttet. Langs denne dalen er det ønskelig å opparbeide en tursti primært for sommerbruk, men traseen bør opparbeides med bredde som gjør det mulig å dra skispor med snøscooter. Ved Stavåsvegen vil stien knyttes til eksisterende sti- og løypenett i Stavåsen. Tiltaket krever fjerning av vegetasjon langs hele traseen. Her er det noe stor skog og mye undervegetasjon. Fjerning av stubber og graving av trasé i skjæring nødvendig det meste av strekningen. Relativt krevende og kostbart tiltak.

4. Tursti "Kjerlighetsstien", Rolfshallen/Støa – Enga. Ca. 2,5 km.

Kjerlighetsstien er en gammel sti langs Glomma som fremdeles blir benyttet en god del. En korridor langs Glomma er regulert som friområde i kommunens arealplan. Arealene er i hovedsak deler av boligtomter og derfor i privat eie. Med bakgrunn i at dette er en gammel sti/ferdselsåre langs Glomma kan denne benyttes selv om den går over privat grunn. Gamle ferdelsårer kan ikke stenges uten videre.

Stien er lite tilgjengelig de første stykket fra Rolfshallen. Videre oppover til Folkehøgskolen er den bra ryddet og fin å gå, ikke tilgjengelig med barnevogn. Lengre nordover er det behov for noe rydding og tilrettelegging. Dette må skje i samarbeid med grunneierne i området. Kan være ønskelig med noen stikk ned til Glomma med rasteplass/benk

Vedlegg 2.

Tiltaksplan for Christianfjell festning.

Mål	Tiltak	Ansvar	Kostnad	Finansiering	Tidsplan (gjennomføring)
1. Vurdere grunnerv for å sikre parkområdet til ønskede formål i framtida.	Innlede forhandlinger om grunnerv med grunneiere i området.	Elverum kommune.	Kr 3 – 5 pr. m ² .	Kommunen 50 %, DN. Sikring av frilufts- områder 50 %. (100 %)	Ikke prioritert av kommunen nå.
2. Vårrusken	Oppryddingsaksjon i parkområdet om våren. Gjennomføres i god tid før 17. mai	Christian fjeld festnings venner v/Arne Bull			Årlig. 2006. 6. mai kl. 10:00 – 14:00
3. Høstrusken	Dugnad festningsområdet. Gjennomføres inne 20. oktober.	Frydenlund skole, FAU, Park.			Årlig
4. Omregulering til bevaring.	Sentrale deler av festnings-området er vedtatt regulert til "bevaring" i kulturvernplanen for Elverum fra 1996. Omregulering av alt areal innenfor ytre ringmur + ei sone på 10 m utenfor ytre ringmur.	Elverum kommune		Driftsbudsjett PUN – avd.	Ikke prioritert i PUN
5. Skjøtsel av vegetasjon utenfor ytre ringmur. Opprettholde et åpent og stabilt landskapsbilde. Forhindre gjengroing med for stor tetthet av kjerr og skogstrær.	1. Hvert 2. til 3. år gå over området å rydde oppslag av uønsket ungskog og lauvoppslag. 2. Bidra til at det oppnås ønsket tetthet og tilfredsstillende framtidige skogbilde hvor hensyn til bruk er tatt . 3. Hindre gjengroing av stier og veger.	Kommunalteknis k avd. / berørte grunneiere.	Kommunalteknisk: 2 mann i 10 dager + traktor /henger. 38250+25875= kr 64125,- Tiltaket nødvendig hvert 2. – 3. år.	Ligger utenfor KOT`s ramme.	Tiltak foretas ved årlig felles dugnad. (uferdig)
6. Skjøtsel av vegetasjon innenfor ytre ringmur. Opprettholde et åpent og parkmessig skjøttet landskap.	4. Rutinemessig klipping av plenområder. 5. Årlig ta ned gjenvekst av lauv. 6. Hindre gjengroing av stier og veger. 7. Plante inn og ved behov, fjerne vindfall/parktrær for å opprettholde ønsket landskapsbilde over tid.	Kommunalteknis k avd / Christianfjeld venneforening.	Kommunalteknisk: 2 mann i 5 dager + traktor m/henger: kr 32062,- Årlige tiltak.	Ligger utenfor KOT`s ramme.	
Mål	Tiltak	Ansvar	Kostnad	Finansiering	Tidsplan

					(gjennomføring)
7. Opprensning av festningsdammen	Grave ut masse og rydde opp i og rundt dammen. Egen tiltaksplan	Festningens venner. V/Lars Sæhlie	17 500,-	Midlene er tildelt.	Tiltaksplan utarbeidet, Gjennomføres våren 2006.
8. Stabil vanntilførsel til festningsdammen.	Føre vann fra gammel brannst. inn i dammen. Må prosjekteres i samarbeid med kommunalteknisk.	Festningens venner/ kommunalteknisk.			Detaljplan mangler
9. Restaurering av ringmur og grunnmurer. Murene er i dårlig forfatning og har delvis rast ned. Fjerneing av vegetasjon langs murene og sikre muren nær lekområder.	1. Slå ned gras og annen gjenvekst inne i, og rundt murene. Søke faglig bistand for restaurering av murene. Finansiering? (kostnadskrevenne tiltak)	Christianfeld venneforening, Kulturavdelingen.	?	Tilskudd til kulturminnetiltak. Miljøverndep. Søknadsfrist årlig 15. desember.	Farlige punkter bør sikres snarest. Kr 60 000,- øremerket til tiltaket. Ansvar kommunalteknisk v. OPH
10. Tilrettelegging for arrangementer ved minnebauta. Utvidelse av planert område.	1. Tilførsel av noe masse for å fylle opp ujevnheter i terrenget. 2. Planting /gjensåing . 3. Utsetting av benker.	Kommunalteknisk avd / Christianfeld venneforening	Utsetting av benker. KOT på egen drift		
11. Oppføring av en større informasjonstavle mm. Større informasjonstavle ved hovedinngangen, info.søyler.	4. Graving av fundamenter. 5. Oppsetting av varig informasjon på strategiske plasser.	Christianfeld venneforening Kulturavdelingen Kommunalteknisk avd			
12. Gi tilbud om utvikling av barns koordinerings evne. Hinderløype.	Utvikle klatreområdet til Frydenlund skole. Lage mer varige og gode klatreapparater i området	Frydenlund skole			Detaljplan mangler
13. Utvikle akebakken ved Frydenlund skoles lekområde.	Bakkeplanering, fjerning av stein/stubber.	Frydenlund skole, Øverleiret vel, JH-syssel	30 000,-	Delvis finansiert. Søker tilskudd Nærmiljøanlegg, mindre kostnadskrevenne tiltak kr. 15 000,-	Gjennomføres sommeren – høsten 2006
14. Rydding rundt gamle murer.	Ved Frydenlund skole kan klasser ta ansvaret for å holde orden i og rundt enkelte hustuffer. Prosjektarbeid	Frydenlund skole.			Detaljplan mangler
15. Gi tilgang til Elverums beste utsiktspunkt	Gi tilgang til toppen av vanntårnet. Krever grundig planlegging i samarbeid med kom-tek.	Festningens venner Kommunen.			Detaljplan mangler

Vedlegg 3

INVESTERINGSPLAN PARK, IDRETT, FRILUFTSOMRÅDER

POST	ÅR	TEKST	KOSTNAD	MERKNAD
01	2004	Benker	25.000	4 tunge og 5 lettere
02	2005	Søppeldunker	20.000	20 til stolper
03	2005	Flaggstenger	25.000	Midtskogen
04	2008	Badebrygge	35.000	tilpasset funksjonhemmede
05	2006	Pick-up	100.000	kan kjøpe brukt
06	2007	Stenlegging torget	15.000	reparasjon rabatt
07	2005	Midtskogen minnested	45.000	samarbeid med Rotary
08	2005	Ny grasklipper m/opsamler	35.000	
09	2006	Grindalsskansen kulturminne	20.000	Stoppe forfall
10	2007	Terningen skanse kulturminne	20.000	Stoppe forfall
11	2005-2015	Storgate-allèen	50.000 anslag hvert år i 10 år framover	bjørkeallè. følge rehabiliteringsplan fra profesjonell trepleier
12		Elvarheimparken		eget prosjekt
13	2005	Triangelparken	60.000	Opprustning, rep av fontene
14	2007	Jernbane-/Gesell-parken	60.000	Opprustning, rep av fontene
15	2005	Christianfjeld festningspark	100.000	Sikring av murer Formannskapsvedtak
16	2008	Oppfølging av skjøtselplanen for festningsparken	25.000	
17	2008	Tennisbane totalrenovering	400.000	Formannskapsvedtak

Sammendrag:

År	Investering
2005	365.000
2006	200.000
2007	175.000
2008	440.000

Investeringstakten går ned av flere grunner:
En viktig investering bør forsøres av sikkerhetsgrunner som Christianfjeld

festningspark. Formannskapsvedtak nr 152/2005 av 18.08.04.
Bjørkeallèen i Storgate kan heller ikke avventes av flere årsaker.